

Bioblitzen

tekst en foto's Hans van den Bos

Disclaimer: kan mogelijk tot verslaving leiden

Bioblitzen is hot. Het lijkt wel alsof ineens overal wordt gebioblitzt: in nationale parken, natuurgebieden, in dorpen en woonwijken. Maar wat is het eigenlijk? Nieuwe Veluwe neemt de proef op de som en geeft gehoor aan de uitnodiging van IVN-afdeling Apeldoorn die met een bioblitz haar 65-jarig jubileum viert in Heemtuin Matenpark.

Kleine rode weekschildkever

Op een broeierige zondagmiddag midden in de zomervakantie rept de reporter zich door het park naar het startpunt van de activiteit. Hij weet nog niet goed wat hij verwachten moet. Zal het een excursie zijn onder leiding van een alwetende natuurgids of een educatieve doe-het-zelf-actie waarbij de deelnemers met bakjes en determinatietabellen het bos in worden gestuurd? Hij zal het spoedig leren. Na een bocht van het pad loopt hij recht op het IVN-spandoek af, waar reeds groepjes mensen zijn samengeklonterd. De IVN'ers die de activiteit begeleiden zijn van verre te herkennen aan hun frisgroene poloshirt.

Zoekkaart of app

Zo ook Carolien Londerman. Zij heet de mensen welkom en wijst op de zoekkaarten die ze op een bank heeft uitgespreid. Het kan de beginner helpen bij het op naam brengen van de aangetroffen planten of beestjes. Carolien: 'Vanwege het jubileum van IVN Apeldoorn zijn ze vandaag gratis. We hopen

dat jullie ze ook gebruiken om naar de biodiversiteit van je tuin of buurt op zoek te gaan.' We gaan direct op pad, om de voorspelde onweersbuien later in de middag voor te blijven. De eerste groep is al in het groen losgelaten.

Ook de groep rond Carolien is niet te houden. Het eerste dier is gespot: een rood kevertje. Enkele nieuwsgierigen dringen, met telefoon in de aanslag, rond het beestje dat laag boven de grond op een plant kruipt. Wie slaagt erin om er een goede foto van te maken waarmee het via de app ObsIdentify gedetermineerd kan worden? Opwinding als het dier besluit het fotomoment niet af te wachten en zich uit de voeten maakt. In tweede instantie wint de fotograaf. Honderd procent een kleine rode weekschild oordeelt de app. Het beeld, de locatie en andere gegevens worden grotendeels automatisch op Waarneming.nl vastgelegd en is voor iedere geïnteresseerde op internet te zien. Zelfs een notitieblok is overbodig geworden.

Ik bioblitz, wij bioblitzen

In enkele minuten wordt duidelijk dat de beschikbaarheid van nieuwe technieken de natuurstudie ingrijpend heeft veranderd, ook voor hobbyisten. Het determineren en vastleggen van informatie is veel gemakkelijker geworden. De prikkebeen met een vlindernet of botaniseertrommel en dikke Heukels' flora zul je daarom buiten het openluchtmuseum zelden meer zien. Tegenwoordig heb je niet meer nodig dan een smartphone en een goede internetverbinding, lijkt het.

Carolien legt uit wat een bioblitz inhoudt: 'Alle soorten die we in dit gebied tegenkomen – de heemtuin van het Matenpark – voeren we in op de bioblitz-pagina die we speciaal voor dit project hebben aangemaakt op Waarneming.nl. We zijn begin dit jaar met de bioblitz gestart. Ons doel is dit jaar 650 soorten te vinden, aangezien IVN Apeldoorn in 2025 vijftenzestig jaar bestaat.' Bij deze zomerse bioblitz ligt de focus op de omvangrijke groep van de insecten, omdat

Boven: houtpantserjuffer. Onder: pluimvoetbij.

deze warmteminnaars zich vooral in dit seizoen laten zien. We letten met name op vlinders, (zweef)vliegen, bijen, libellen, kevers, spinnen, wantsen, sprinkhanen en nog veel meer, aldus onze gids. Ze wordt in haar uitleg onderbroken door de ontdekking van alweer een klein beestje dat dringend aandacht heeft. Het valt op de grond en is lastig te volgen, laat staan te fotograferen. Carolien heeft echter al voldoende gezien: 'Het lijkt me de mijterschildwants, let maar eens op zijn Sinterklaasmijter.' Om dat ornament ook te zien wordt de achtervolging ingezet. Met succes. Anderen zien nog meer weekschildkevertjes; het wemelt ervan. Er wordt druk gefotografeerd en afgestemd wie wat op Waarneming.nl invoert. Er rouleert een plastic schaalpje,

waarin tijdelijk een roodpootschildwants zit opgeborgen. Het geeft iedereen de kans om het beestje eens rustig te bekijken. Zo valt het oog eerder op de sierlijke blauw-wit geblokte rand. Een dergelijk ornament bezitten vele wantsen, wordt er verteld.

Technische storing

Naast ons is een rode hooiwagen gespot; een nieuwkomer in ons land (sinds 1991), die tegenwoordig zeer algemeen is. Peter ziet in het grasland een bruin zandoogje foerageren. Even is er paniek: technische storing, de internetverbinding is weggefallen. Gelukkig loopt er als back-up een analoge secretaris met pen en notitieblokje rond. Met moeite lukt het Douwe om de stroom soortennamen die hij hoort, te vangen en op

papier te pennen: bruin blauwtje, doodskop-zweefvlieg, hazelaarblaasmot, houtpantserjuffer, krasser, pluimvoetbij, ruitjigger, wespspin – het houdt niet op. Een gele snip-vlieg laaft zich op een blad aan de zonnestralen en laat de ongewone belangstelling rustig over zich heenkomen. Hij heeft geen weet van storing, zolang wij maar niet in zijn zon komen.

Moerasspireabladpokgalmug

We zijn getuige van een brute moordpartij in het graslandje, maar weten nog niet goed hoe en wat. Na enige recherche blijkt de dader een boomsikkelwants, een slank roofzuchtig beestje met stevige zuigsnuit, dat een oranje larve als lunch gebruikt. Onderwijl zien anderen de kaneelglasvleugelwants. Verder veel kleine nachtvinders, de zogenaamde motjes. Ze vliegen overal, maar ze laten zich niet vangen en zijn zodra ze zich in de begroeiing laten vallen plots verdwenen. We lopen door naar een plek met schermbloemen als wilde peen en berenklaauw, die zijn bij deze zomerse temperatuur altijd goed voor veel insecten. Hanneke heeft een spin gezien, 'die zich lang uitrekt', zegt ze. 'Typisch strekpoot', reageert Carolien. We ontdekken een woest uitziende zwarte vlieg met lange stekels op zijn rug en een lichtbruin luguber masker. Het is de stekelsluipvlieg, een rover die parasiteert op andere beestjes. De jonge pad in het gras wordt ook genoteerd. En opnieuw een zonnend bont zandoogje, waarschijnlijk een mannetje dat zijn kleine territorium in de bosrand bewaakt. Zelfs op mensen vliegt hij af. Carolien stopt bij een bloeiende moerasspirea en wijst op het blad. 'Zie je die kleine bolletjes, dat is van de moerasspireabladpokgalmug.' De naam veroorzaakt veel hilariteit. Douwe wordt uitgedaagd om het in een keer foutloos te noteren.

Heemtuin

De heemtuin waarin we lopen is trouwens ook een activiteit van het IVN. Verantwoordelijk beheerder Frans vertelt dat de meeste werkzaamheden op deze bijna vier hectare door de vrijwilligers van de lokale IVN-werkgroep worden uitgevoerd. 'Vanaf de aanleg was het doel om verschillende landschappen met bijpassende flora te ontwikkelen; de fauna volgt vanzelf. Je vindt hier naast elkaar een stukje rivierengebied, Veluws bos en zelfs een stukje veengebied. Vandaar dat er op deze kleine oppervlakte zoveel verschillende soorten leven. Natuurlijk

In het plastic schaalpje kan iedereen de roodpootschildwants eens rustig te bekijken. Zo valt het oog eerder op de sierlijke blauw-wit geblokte rand.

is de variatie gekunsteld en moeten we regelmatig ingrijpen om de soortenrijkdom te behouden. Zonder, maaien, snoeien en kappen wordt het snel bos.' Carolien krijgt weer een diertje aangereikt, ditmaal verpakt in een transparant plastic busje. Struiksprinkhaan zegt ze direct. 'Kijk maar door je loep of je de zwarte stipjes ziet.' Ze geeft toe door insecten gegrepen te zijn vanaf het moment dat ze ermee begon: 'Als je goed naar ze kijkt zie je zoveel. Je snapt direct hoe ze in horrorfilms op al die griezels komen.' Op een schermbloem vinden we naast bekende wantsen een onbekende kleurrijke fladderaar. Nu biedt de app uitkomst: het blijkt de oranje dwergbladroller, een nachtvlindertje. Carolien vindt vervolgens een wel erg gek beest: een gewone zakkendrager. Een larfje dat zich camoufleert door zich in te pakken in allerlei natuurlijke materialen, zoals een kokerjuffer dat doet. Op de valreep – de lucht betreft al – vindt iemand een Aziatisch lieveheersbeestje. De vinder wil hem tonen, maar het diertje is al gevlogen. Dat risico lopen we niet bij de gewone doolhofspin, die blijft rustig zitten in zijn kunstige geweven tunnelweb. Verstoppert kan altijd nog.

Spannender natuurstudie

Bioblitz blijkt een aantrekkelijke activiteit om natuurstudie spannender, sneller en socialer te maken; erg leuk om samen soorten te inventariseren. En hoe handig de app ook is, het is geen tovenaars. Niet alles wat je fotografeert leidt tot een correcte naam. En als je werkelijk wilt leren hoe je soorten herkent, vervangt de app nooit de tips en kennis van een ervaringsdeskundige. Kortom de bioblitz is een prima eigentijdse aanvulling van de educatieve materiaalkist van het IVN en zeer geschikt om (potentiële) natuurliefhebbers te verleiden. Bijsluiter: kan mogelijk tot verslaving leiden. Vanmiddag zijn met vereende krachten 57 verschillende soorten genoteerd. Waaronder 8 verschillende wantsen, 6 spinnen, 5 zweefvliegen, 3 sprinkhanen en nogal wat roofzuchtige vliegen zoals de roodbaardroofvlieg en de Rhyssella approximator, een sluipwesp met een lange legboor die het zonder Nederlandse naam moet stellen. Opgeteld bij wat eerder dit jaar is ingevoerd brengt het de tussenstand van Bioblitz Heemtuin IVN Apeldoorn op 422. Nog 228 soorten te gaan. We liggen goed op koers, concludeert Carolien.

Technische storing: de internetverbinding is weggefallen. Gelukkig loopt er als back-up een analoge secretaris met pen en notitieblokje rond.